

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 15 grudnia 2022 r.

w 90. rocznicę powstania znaku Rodła

W listopadzie 2022 r. przypada 90. rocznica powstania znaku Rodła – symbolu Związku Polaków w Niemczech.

Od 1918 r. w państwie niemieckim obowiązywał zakaz używania polskiego godła narodowego oraz biało–czerwonej flagi. Już w 1924 r. w uchwale Rady Naczelnej Związku Polaków w Niemczech zdecydowano o potrzebie posiadania znaku polskości, który wyróżniałby Związek i, szerzej, całą mniejszość polską w Niemczech. Konieczność powstania symbolu identyfikującego z polską tożsamością narodową stawała się szczególnie wyraźna wraz z rosnącymi szykanami i represjami wobec Polaków zamieszkałych w Niemczech. Groźba nieuchronnego dojścia do władzy Adolfa Hitlera spowodowała potrzebę odcięcia się od narzucanej symboliki hitlerowskiej – akceptacja swastyki oznaczałaby zgodę na szybką i totalną germanizację.

Rodło powstało 8 listopada 1932 r. w Berlinie w trakcie narady działaczy w siedzibie centrali Związku Polaków w Niemczech. Twórcą graficznego projektu znaku w barwach narodowych – bieli i czerwieni – była artysta plastyk Janina Kłopotcka. Symbolikę znaku – stylizowany bieg rzeki Wisły z zaznaczonym miastem Krakowem – zaproponowali redaktor czasopisma „Polak w Niemczech” Stefan Murek oraz kierownik naczelny Związku dr Jan Kaczmarek. Nazwę stworzył redaktor „Młodego Polaka w Niemczech” dziennikarz Edmund Jan Osmańczyk, jako złączenie części dwóch słów: „rodnica” i „godło”. 3 grudnia 1932 r. znak został oficjalnie zaakceptowany przez Radę Naczelną Związku Polaków w Niemczech z ks. Bolesławem Domańskim na czele.

Spektakularny przebieg miała uroczystość Zaślubin Rodła z Wisłą, która odbyła się podczas II Światowego Zjazdu Polaków z Zagranicy 5 sierpnia 1934 r. w Warszawie. Polacy z Rzeszy wystąpili na zjeździe jako jedyna grupa z własnymi oryginalnymi sztandarami. Ponad 3 tysiące młodych reprezentujących 5 dzielnic Związku Polaków w Niemczech, przeszło ulicami stolicy spod gmachu Sejmu na Wybrzeże Kościuszkowskie. Na czele pochodu szły poczty z biało–czerwonymi sztandarami z wyhaftowanym znakiem Rodła

i polskimi nazwami miejscowości. Sztandary zostały zanurzone w Wiśle na pamiątkę ich zaślubin z pierwowzorem symbolu na nich umieszczonego.

Sens i znaczenie znaku najlepiej oddaje cytat z publikacji „Polactwo walczące” z 1938 r.: „Znakiem Polaków w Niemczech jest Rodło. Znak wiernej rzeki Wisły, kolebki Narodu Polskiego. I znak królewskiego Krakowa, kolebki kultury polskiej. Oto nasze Rodło, które nie jest ani herbem, ani godłem, ale znakiem łączności z całym Narodem Polskim i jego duszą”. Używanie osobnego znaku i barw odróżniało Polaków od Niemców skupionych wokół nazistowskiej swastyki i hitlerowskiego pozdrowienia. Ale też, jak pisał Edmund Jan Osmańczyk, „wymagało to ogromnej odwagi, opłaconej przez jakże wielu w 1939 roku więzieniami i obozami koncentracyjnymi”.

Rodło stało się częścią składową odznak organizacji polonijnych w Niemczech, a po wojnie polskich odznaczeń państwowych, herbów niektórych miast oraz samorządów terytorialnych. Używane jest też przez szkoły, zespoły sportowe i stowarzyszenia.

Znak Rodła był i jest symbolem trwania przy polskości. Senat Rzeczypospolitej Polskiej oddaje hołd twórcom znaku Rodła.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

MARSZAŁEK SENATU

Tomasz GRODZKI